

Vypracoval: učitelka a Český jazyk a literatura

Pracovní postup

Klasická výuka - učitel

Diplomová práce

Klasická výuka - učitel a práce (klasická práce)

Pracovní postup

Mé poděkování patří Doc. PaedDr. Radko Chodurovi, CSc.
za odbornou pomoc při vedení této diplomové práce.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Fakulta pedagogická

Katedra výtvarné výchovy

Diplomová práce

Koláž – spojení obrazu s písmem (praktická práce)

České Budějovice 2006

Knihovna JU - PF

3115172722

Vedoucí diplomové práce: Doc. PaedDr. Radko Chodura

1. Teoretická část: studium výchozí literatury, zejména se zaměřením na písmo a tvorbu světového umění od devadesátých let 20. století a českou tvorbu 2. poloviny 20. let s důrazem na tvorbu Jiřího Koláře. Zpracování stručného vývoje koláže s ukázkami. Součástí teoretické práce bude dokumentace vlastní výtvarné tvorby.

2. Praktická část: skici, hra s písmem, kompoziční řešení plochy, zapojení písma do dvojrozměrného výtvarného názoru, experiment s koláží. Stanovení cílů pro možnosti volné výtvarné tvorby s písmem formou koláže, případně pro užitou tvorbu.

Cílem diplomové práce budou 2-3 finální podoby výtvarného díla v měřítku 1:1.

1. Theoretical part: studying basic literature especially focused onto the typeface and world art production since the 1990s and the Czech art creation in the 2nd half of the 1920s with illustrations. The documentation of my own creation is going to be a part of the theoretical work.

2. Practical part: sketches, play with typeface, compositional layout of area, involving typeface into two-dimensional piece-of-art, experiments with collage. Specification of targets for the possibilities of free art production with typeface using collage as a technique, prospectively for utility art.

The aim of the diploma project is 2-3 final forms of piece-of-art, scaled 1:1.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně, a že
jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

V Oslavicích 18. 4. 2006

Lenka Voříšková
.....

Lenka Voříšková

Obsah

Úvod	6
1. O písmu obecně	7
1.1 Písmo v plakátové tvorbě	10
2. O koláži	13
2.1 Stručný vývoj koláže	14
2.2 Tvorba Jiřího Koláře	18
3. Vlastní tvorba	22
Závěr	30
Poznámky	31
Literatura	32

Úvod

Východiskem pro téma této diplomové práce byly semináře certifikátového programu výtvarné výchovy, které jsem absolvovala v rámci čtyřletého studia.

Téma bylo záměrně vybráno tak, abych měla dostatečný prostor pro experimentování a hledání vhodných témat, která bych mohla ztvárnit jako koláž. Stěžejní částí této diplomové práce je praktická část se třemi finálními kolážemi.

V teoretické části jsem se pokusila stručně nastínit vývoj písma a koláže se zaměřením na tvorbu českého umělce Jiřího Koláře, jež se touto výtvarnou technikou intenzivně zabýval.

1. O písmu obecně

Písmo, jež patří mezi grafické projevy člověka, není jen pouhým dorozumívacím prostředkem, ale má i svoji hodnotu estetickou. „Krása písma je pochopitelně hodnota do velmi značné míry subjektivní a proměnná, ne každá jeho forma platí za krásnou obecně nebo natrvalo. Nicméně jsou však mnohá písma, o jejichž nadosobní a nadčasové kráse není sporu, i když jde třeba o formy svým původem velmi vzdálené časově nebo prostorově.“¹

Volbou vhodného písma můžeme navodit příjemnou atmosféru, vyvolat v člověku rozličné pocity, sympatie a v neposlední řadě i jeho zájem o danou věc. Takového účinku můžeme dosáhnout nejen výběrem z celé řady písem v jeho dějinném vývoji psaného textu, ale i výběrem ze současných písem vycházejících zejména z počítačové techniky.

Písmo ve spojení s obrazem, při volbě vhodných vztahů, proporcí a barev, může v divákovi evokovat myšlenky, které mu jsou předkládány buď konkrétní formou obrazu a písma anebo abstraktní podobou díla. Záleží však především na vkusu diváka a na jeho schopnosti abstraktního myšlení a vnímání.

Písmo jako takové má blízký vztah k výtvarným uměním a jeho vztah je doložen společnými kořeny jejich počátků. „Vždyť právě již první malířské projevy jeskynního člověka se obvykle vykládají jako první formy záznamu myšlenky, tj. písma v širším smyslu.“² Nelze tedy mezi nimi stanovit pevné hranice.

„Obsahová náplň výtvarného díla bývá také sdělením myšlenky a někdy i celého příběhu. Avšak co vyznačuje písmo proti takovým výtvarným projevům, je jeho schopnost vyjádřit lidskou myšlenku celou, beze zbytku v jednoznačném převodu.“³

Vývoj písma se začal mnemogramy, což byly prostředky, které sloužily k upamatování jako např. vruby, uzly, zářezy apod. Později šlo o piktogramy, tedy obrazy, jež svým grafickým záznamem už vyjadřovaly nějakou složitější myšlenku, avšak každý si ji mohl vyložit jiným způsobem. Třetím stupněm ve vývoji písma byly ideogramy, tedy pojmové písmo, které lze považovat za první skutečné písmo, jež dokázalo vyjádřit celou myšlenku ve své podstatě. A posledním stupněm se staly fonogramy, čili grafické vyjádření zvukových jednotek řeči. Vznikla tedy abeceda jako souhrn fonetických znaků.

„Mnemogramy, piktogramy, ideogramy a fonogramy představují hlavní skupiny základní klasifikace, podle níž se třídí různá písma se zřetelem na vnitřní princip písmových soustav, k nimž lidstvo dospívalo s vývojem civilizace a růstem kulturní vyspělosti.“⁴

„Písmo stalo se dnes skutečností tak samozřejmou a všední, jako každodenní prostředí, jehož existence jsme si sice vědomi, ale kterou jinak bez bližšího zájmu pomíjíme. Průměrný občan, zcela využívající všech výhod z tohoto největšího a základního objevu lidského ducha, vůbec nepostřehuje rozmanitost jeho současných forem ...“⁵

Současná písma lze rozdělit do tří hlavních kategorií, které čerpají z písmařské tradice. Jsou to písma nápisová, knižní a listinná.

S nápisovými písmy se setkáváme na návěsných štítech, na orientačních tabulkách, ale také na tištěných plakátech a vývěskách, ze kterých je patrné, že se inspirace hledala v historii.

Další skupinou jsou písma tisková, jež jsou však často pouhé reprodukce rukopisných písem. Proto je ani za tisková nemůžeme považovat, jak uvádí Muzika, F. ve své publikaci *Krásné písmo II.*

Poslední kategorie zahrnuje písma knižní, ve které jsou zastoupeny písma od vynálezu knihtisku, až do doby 19. stol. (tj. klasicistní majuskule i minuskule, antikvy, italiky, egyptienky, italiánky, toskánky, grotesky ...). Šlo tedy o repliky historických písem i četná moderní písma ve starém slohu, jež byly dány závislostí na historické předloze, o kterou se autor v písmové tvorbě opíral, nebo se nedokázal oprostít z jejího vlivu.

Jedno z takových písem ve starém slohu bylo anglické písmo Times Roman, jež vzbudilo rozruch v soudobé světové typografii. Je to moderní modifikace antikvy renesančního typu, které je vhodné pro novinovou sazbu.

„S replikami písem historických, s písmy ve starém slohu 19. století, s různými písmy akcidenčními má pak moderní polygrafický průmysl k dispozici tak bohatý repertoár písmových forem, že nutně vyvolává pochybnost a užitečnost takového bohatství“, ⁶ přesto by byla škoda vzdát se této rozmanitosti ve prospěch jednoho vhodného písmového typu.

1.1. Písmo v plakátové tvorbě

Plakát patří bezesporu k nejrozšířenějším propagačním prostředkům, které se staly trvalou součástí našeho života. Je určován atmosférou doby a dobovým cítěním a jeho cílem je působit na široký okruh lidí. Aby upoutal pozornost diváka a oslovil ho, musí se vyznačovat nápadností, jednoduchostí, srozumitelností a měl by být dobře čitelný.

„V jednoduchých formách je plakát znám již od středověku. V pol. 19. století je postupně odhalen význam výrazových prostředků výtvarného umění pro umocnění působivosti plakátu a navrhování plakátů se stává svébytným oborem výtvarného umění.“⁷

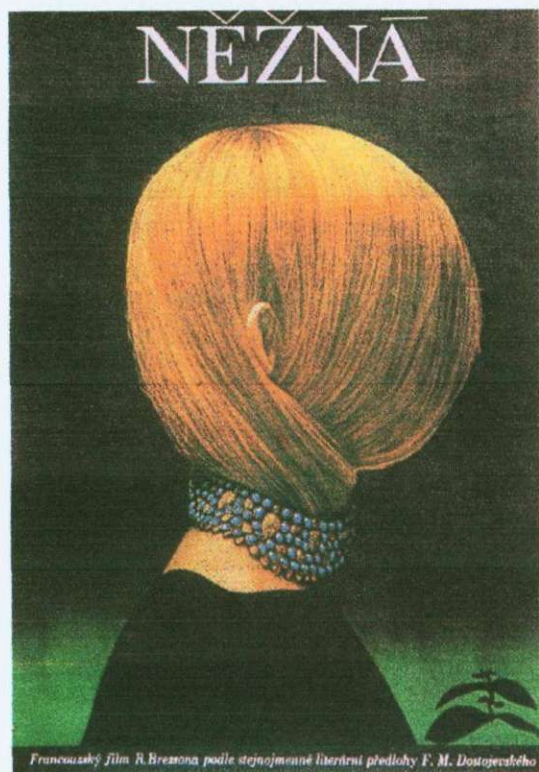
Celková kompozice plakátu vychází z autorových myšlenek a představ. Autor se zabývá nejen výběrem vhodného druhu písma, ale i barev, mezi nimiž existuje určitý vztah. „Barvy napomáhají celkové poutavosti plakátu a jejich volba a ladění mají mít vztah k vyjadřované myšlence, mají ji podpořit.“⁸

Výběr vhodného druhu písma je pro řešení plakátu neméně důležitý. Písmo, které sděluje myšlenku pomocí grafických znaků, musí odpovídat výtvarnému záměru autora, a i když se divák spíše soustředí na obsah sdělení, přesto vnímá výtvarné složky neuvědoměle.

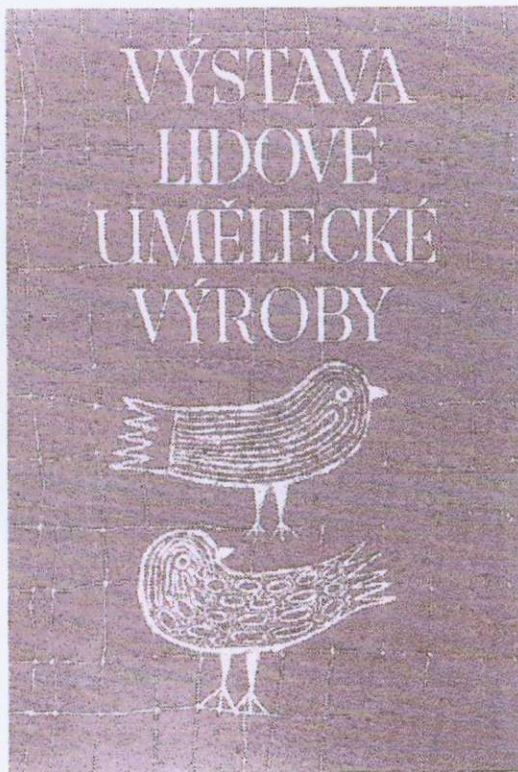
„Písmo a jeho kompozice v ploše tedy nejsou pouhými prostředníky sdělení. Mají svou výtvarnou tvář, která může v jisté míře umocnit působení sdělovaných fakt nebo je naopak zlehčit.“⁹

Většina plakátů vzniká spojením obrazu a písma. „Grafickými nebo malířskými prostředky vyjádřený motiv zde má úlohu prvku, který diváka upoutává, má ho dovést k přečtení písmového sdělení a navodit atmosféru napomáhající jeho působení.“¹⁰

Můžeme se setkat s rozličným kompozičním řešením plakátů, nejčastěji to však bývají plakáty, u kterých převažuje motiv nad písmem (viz. obr. 1).

Obr. č. 1

Obr. č. 2

Motiv může mít podobu jak konkrétní, tak abstraktní, nebo může vyjadřovat sdělovanou myšlenku nepřímou. Zřídka se můžeme setkat s plakáty, kde motiv a text jsou relativně v rovnováze (viz. obr. 2).

Písmo může být v plakátech vtaženo do motivu a pak se stává jeho součástí (viz. obr. 3), jiné řešení plakátu nabízí možnost vtažení textu do dominujícího motivu, kde je umístěn v jeho optickém centru, k němuž je vedena čtenářova pozornost (viz. obr. 4).

Obr. č. 4

Obr. č. 3

Ať je kompozice plakátu jakákoliv, musí odpovídat výtvarnému záměru tvůrce, což platí i pro výběr vhodných materiálů, se kterými pracuje.

2. O koláži

Koláž se ve výtvarné tvorbě poprvé objevila v období kubismu a dodnes je využívána k výtvarnému vyjadřování současných umělců.

Na počátku 20. století koláž umožňovala tvůrčí volnost, což vyhovovalo umělecké avantgardě té doby, která se vyznačovala odklonem od reality a směřovala k abstrakci.

Koláže bývají tvořeny kombinováním částí novin, tapet, reprodukcí aj. a jejich fixováním na podložku lepením, často doplňovány kresbou nebo malbou. Mohou však vstupovat i do prostoru, a pak se stávají asamblážemi, prostorovými objekty.

Technikou koláže se zabývala celá řada umělců od kubismu po současnost, ale skutečným mistrem koláže se stal český umělec Jiří Kolář, o kterém bude pojednáno v samostatném oddílu.

2.1. Stručný vývoj koláže

Zrod koláže je spjat se jmény Pabla Picassa (1881 – 1973) a Georgese Braquea (1882 – 1963), kteří spadají do období kubismu. Jejich díla vznikala současně, ale každý vycházel z jiné koncepce. „Pro Picassa Byl kubismus snahou zobrazit prostorovou realitu na ploše plátna. Braque zase chtěl využít možnost zobrazení objemu a hmoty v prostoru.“¹¹

V období analytického kubismu v r.1911 však oba umělci začali spolupracovat. V jejich dílech se objevovaly neutrální náměty (např. zátiší) a vyhýbali se emotivním barvám. Zobrazovaly předměty z různých pohledů. „Takto utvořené obrazy předmětů viděných pod nejrůznějšími úhly – seshora, zdola, zezadu, zepředu – představují spíše to, co o předmětu víme, než to, co můžeme vidět v daný okamžik z jediného bodu. Předměty jsou spíše naznačovány než popisovány ...“¹²

Ve svých zátiších se také snažili napodobovat materiály různých předmětů, ale oba umělci si brzy uvědomili, že napodobování dřeva, mramoru nebo tapet je málo věrohodné, což divákovi značně ztěžuje porozumění díla. Proto tedy začali využívat běžně dostupných papírových imitací nejrůznějších materiálů. Tak vznikla technika vlepovaných papírů, první kubistická koláž.

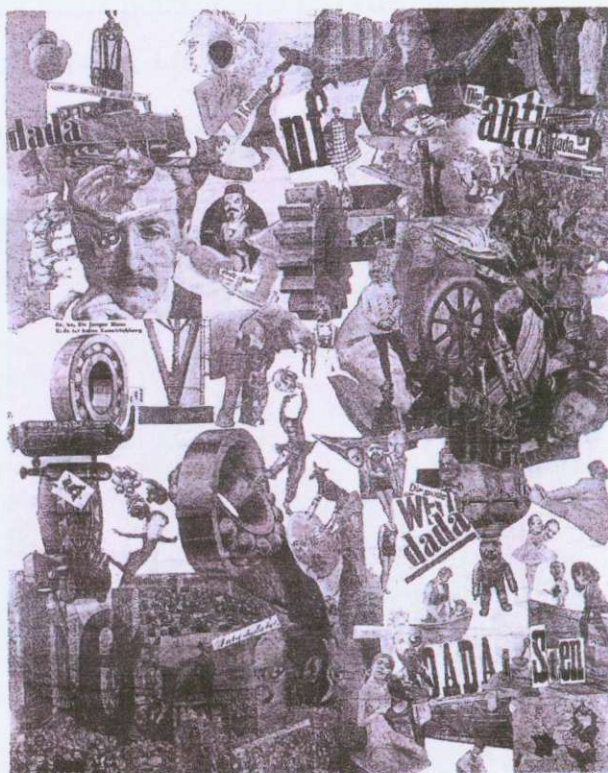
Dívka s kytarou z roku 1913

Z koláže pak později začaly vznikat trojrozměrné objekty nazývané asambláže, které byly tvořeny z rozličných materiálů, a které přivedly umělce k chápání sochařského díla jako díla konstruovaného.

Další vývoj koláže proběhl v období futuristického hnutí, jež se zrodilo v Itálii a bylo spjato s politickými myšlenkami. V Itálii se v letech 1914 a 1915 konaly politické demonstrace za vstup Itálie do války proti Německu a Rakousku-Uhersku, což se projevilo v umělecké tvorbě jak literární tak výtvarné.

Další směr vznikající během 1. světové války na různých místech Evropy, a který zasáhl i New York, vycházel z jiných myšlenek než futurismus. Zatímco futuristé chtěli oslavovat válku, dadaisté k ní vyjadřovali nenávist. Pohnuté ovzduší té doby se nutně projevovalo v umělecké tvorbě, která měla silně politický obsah. Tvořila se „náhodná“ díla (koláže, básně) rozstříháním různých textů, které se kombinovaly a různě slepovaly.

Z umělců, tvořících mezi dvěma světovými válkami, bych zmínila Kurta Schwitterse (1887 – 1948) a Maxe Ernsta (1891 – 1976).

Rez dortovým nožem z roku 1919

Max Ernst vytvářel nové originální koláže sestavováním vystřižených obrázků z vědeckých příruček, ilustrací zastaralých románů, spisů a jiných materiálů, čímž vznikaly různorodé krajiny a města jakoby z jiného světa a Kurt Schwitters využíval a přetvářel ve své práci civilizační odpadky. Tak vznikala důmyslná díla, jež ovlivnila další styly a techniky.

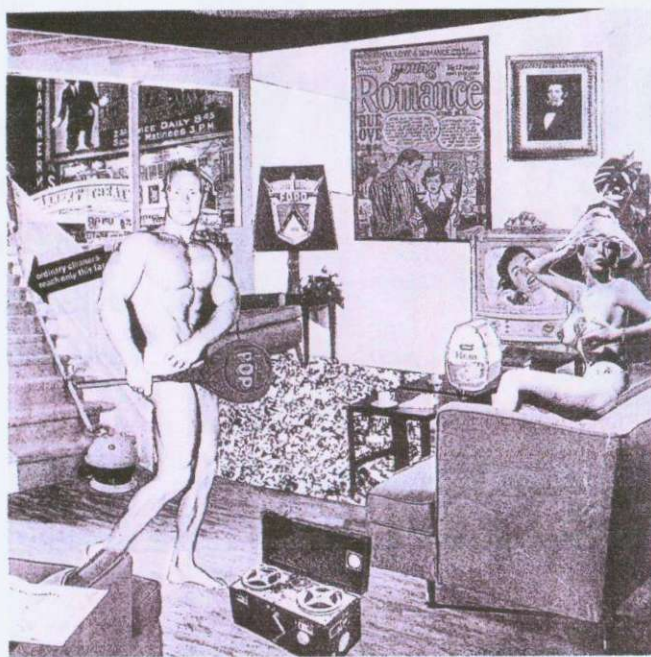
Tvorbu Maxe Ernsta můžeme sledovat také v surrealismu, nejpopulárnějšího směru 20. století, který založil francouzský básník André Breton (1896 – 1966). A byl to právě Breton, kdo ho v roce 1957 ze surrealismu vyloučil na žádost několika bezvýznamných osob. Surrealismus se vyznačoval optimismem, experimentálností a využíváním principu náhody, jež se svými technikami inspiroval dadaistickým směrem. Také Max Ernst experimentoval a vytvářel stále nové metody. Co se týče koláže v roce 1930, vytvářel řady „kolážových románů“, z nichž nejznámější je Týden dobroty.

Poslední směr, který bych zmínila ve vývoji koláže, byl tzv. pop-art, tedy populární umění

vycházející z techniky, civilizace, reklamy ...

Slovo „pop“ se poprvé objevilo v r. 1947 v díle Paolozziho (*1924) pod názvem Byl jsem hračkou boháče a v r. 1956 v díle Richarda Hamiltona (*1922) pod názvem

Co vlastně dělá naše dnešní příbytky tak odlišnými a tak sympatickými?.

Populární umění se dělí do tří období, charakteristických svojí tvorbou. V prvním období se tvořily realistické koláže, kam také spadá Hamilton se svými kolážemi inspirovanými městskou kulturou.¹³ Ve druhém období umělci směřovali k abstrakci a tvořili na velké formáty díla čerpající z masové kultury.¹⁴ Posledním obdobím je tzv. figurativní pop-art, umění spojené s velkoměstem, s městskou technikou, nápisy, obrázky a jinými městskými prostředky.¹⁵

Koláž byla v tomto uměleckém směru velice oblíbenou záležitostí a není divu, že se jí zabývalo mnoho umělců, kteří do svých koláží a také asambláží začleňovali motivy z populární kultury. I dnes se s koláží můžeme setkat na rozličných místech a při různých příležitostech. Častěji než s koláží se však setkáváme s tzv. dekoltážemi, což jsou strhané části plakátů z podkladu, které můžeme vidět téměř na každé plakátovací ploše.

Ať jde o koláž, dekoltáž, asambláž či jinou výtvarnou techniku, každý z nás se může inspirovat, a tak vytvářet stále nová a nová díla.

Mimm Rotelly - dekoltáž

2.2. Tvorba Jiřího Koláře

Významnou osobností českého, ale i světového umění se stal Jiří Kolář, který je dodnes oceňován a všeobecně uznáván doma i v zahraničí.

Jiří Kolář se jako významná osobnost nejdříve zapsal v literární tvorbě, a to svojí básnickou sbírkou *Křestný list*, která mu vyšla v roce 1941. Vrcholem jeho tvorby se však stala sbírka *Prometheova játra*, vzniklá po roce 1950 a poprvé u nás oficiálně vydaná až o čtyřicet let později, stejně tak jako mnoho jeho dalších sbírek, jež neprošly cenzurou.

Jeho umělecká cesta nebyla snadná. Musel se potýkat s nepříznivým ovzduším doby, které se dotýkalo osudů jednotlivců i celé společnosti. Za svojí básnickou sbírku *Prometheova játra* byl dokonce zatčen a vyslýchán. Byl politicky pronásledován a v letech 1971 – 1989 nebyla autorovi vydána v Čechách jediná kniha a uspořádána jediná výstava. Na konci sedmdesátých let emigroval do Francie, kde roku 1984 získal státní občanství. Po listopadu 1989 se navracel do Čech stále častěji, ale až roku 1997 se zde usadil natrvalo.

V roce 1942 založil spolu s výtvarníky a básníky Skupinu 42, jež ovlivňovala vývoj českého umění. Zde ve společnosti významných umělců, jako byli teoretici J. Chaloupecký a J. Kotlík, malíři Fr. Gross, Fr. Hudeček, J. Smetana, K. Lhoták, K. Souček, sochař L. Zív, fotograf J. Hanák a literáti J. Hauková a J. Hanč, dozrál v tvůrčí osobnost.

Jiří Kolář se narodil v Protivíně 24.9.1914 a mládí prožil na Kladně v blízkosti kladenských hutí. Obklopen městským životem a městskou civilizací podlehl slabosti pro městský folklór do té míry, že ho to ovlivnilo i v jeho básnické tvorbě. Jako modernistu ho zajímalo především to, co nového člověk vytváří, a protože během života prošel celou řadou různých zaměstnání, byl dokonale obohacen životními zkušenostmi, které později zúročil ve své umělecké tvorbě.

Od konce 50. let se začal věnovat experimentální poezii a výtvarnému umění, mezi nimiž hledal styčné body. Přechodem mezi textem a koláží se stala sbírka *Básně ticha* vydaná v letech 1959 – 1961. Mezi jeho obrazem a slovem vznikla osobitá symbióza poezie a výtvarného umění. „Prolínání verbálního a vizuálního projevu je v jeho případě organickým procesem. Slova a obraz jsou pro něj spojitými nádobami, jimiž postihuje poetický výklad živé skutečnosti, kterou polidšťuje a již dává díky pronikavé představivosti něžnou, laskavou a hravou podobu.“¹⁶

„Kolář destruuje klasické literární formy, básně dostávají víc výtvarnou podobu, ze slov zůstávají jen písmena, která postupně opouštějí obvyklé literární řazení a čím dál víc vytvářejí svébytnou kresbu. Umělec tvoří poezii beze slov. Mizí lineární sled verše, litera je nositelem významu a je rytmizována v ploše volně podle uměleckého záměru.“¹⁷

Jméno Jiřího Koláře bylo vždy neodmyslitelně spjato s koláží. Také dodnes je právem označován za klasika koláže, a to především proto, že tento žánr inovoval a vytvořil z něj svébytnou výtvarnou disciplínu.

„Kolářovy Koláže vznikaly nejčastěji rozřezáním nebo roztrháním a znovusestavením barevných reprodukcí obrazů, fotografií z časopisů, tištěných textů nebo různých druhů rukopisů. Základními znaky všech koláží a předmětů polepených částmi potištěných tisků je multiplicita, pohyblivost, nekonečnost.“¹⁸

Tvorba Jiřího Koláře se také vyznačuje komplexností a kvalitativní vyvážeností a sám umělec je charakterizován jako originální a neobyčejně vynalézavý. Vytvářel různé druhy koláží, které vycházely z jeho experimentální poezie, jež sbližovala básnické principy s principy výtvarnými. V roce 1979 vyšlo dílo *Slovník metod* předkládající na 120 metod koláží.

„Věčná touha objevovat a experimentovat přinášela stále nové a nové postupy, které však nikdy nebyly uplatňovány mechanicky a formálně, ale vždy s akcentem na intenzitu vnitřního sdělení a konkrétní obsah v rovině symbolu či epického příběhu.“¹⁹

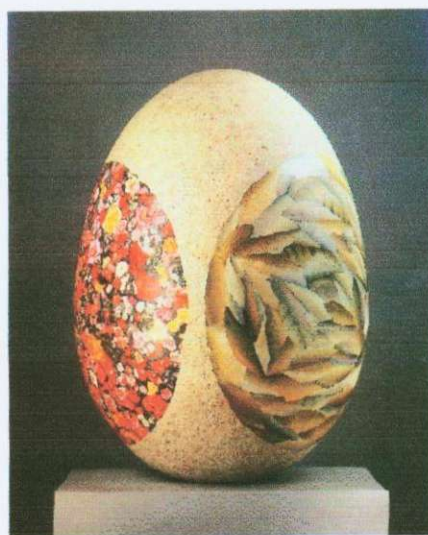
Své koláže tvořil Jiří Kolář s obrovským nasazením a radostí, snad proto jsou jeho práce tvořeny s uměleckým nadhledem a nechybí jim ani úsměvný humor.

Z výtvarných experimentů s různými formami koláže vzešly např. roláže tvořené z jedné nebo několika reprodukcí rozřezaných na stejné proužky a obvykle v pravidelném

Venuše na cestách z roku 1970

rytmu prostrádané tak, že vytvářejí deformovaný útvar, jež je nositelem zcela odlišného vidění reality; muchláže ozvlášťující původní obraz fixováním jeho deformované podoby vzniklé muchláním; chismáže vznikající z ústřížků písma či barevných reprodukcí, zpravidla organizovaných do kontrastních geometrických útvarů nebo kombinováním s jinými metodami; proláže a magritáže využívají stránek rostlinopisů a živočichopisů a v neposlední řadě také asambláže,

Objekt - vejce z r. 1976

což jsou koláže vstupující do prostoru.

Kolářova první výstava koláží se konala v divadle E. F. Buriana v roce 1939. Ta však nebyla přijata jednoznačně. Postupem doby Jiří Kolář přesvědčil, že může vyniknout nejen na poli literárním, ale i výtvarném, což dokazuje řada výstav, které se konaly v New Yorku i Paříži, a dokonce se po mnoha letech dočkal i výstavy u nás v roce 1999, kdy se výstava konala v Národní galerii v Praze.

Jiří Kolář je bezpochyby osobností, která ovlivnila řadu generací nejen svým uměním, ale také svými výroky, jež jsou citovány v mnoha publikacích o umění i výtvarných katalozích.

3. Vlastní tvorba

Prvním impulzem k tvorbě koláží a vlastně i výběru tématu k mé diplomové práci byla koláž na téma „Stará plakátovací plocha“ zadané v jednom ze seminářů výtvarné výchovy v rámci certifikátového programu. Poprvé jsem se tak setkala s technikou, která mě oslovila, a které jsem se věnovala i v dalším studiu.

Téma „Stará plakátovací plocha“ vzešlo v semináři malby. Úkolem tedy bylo, seznámit se s barvami a také s různými materiály, se kterými se v malbě pracuje (štetce, špachtle, houbička ...). Ze všech předmětů, které jsem měla k dispozici, a které jsem v koláži využila, jsem si však nejvíce oblíbila houbičku, protože při nanášení barvy vytváří dojem nástřiku, což jsem dále využívala při tvorbě svých koláží.

Další příležitost k tvorbě koláže jsem dostala tentokrát v semináři užité grafiky, kde jsem zkusila zpracovat knižní přebal ke knize F. Christiane „My děti ze stanice ZOO“. Původní obal knihy je barevný, ale já jsem vsadila na černobílou kombinaci, protože podle mého názoru vystihuje charakter tohoto dojemného příběhu o dětské narkomanii.

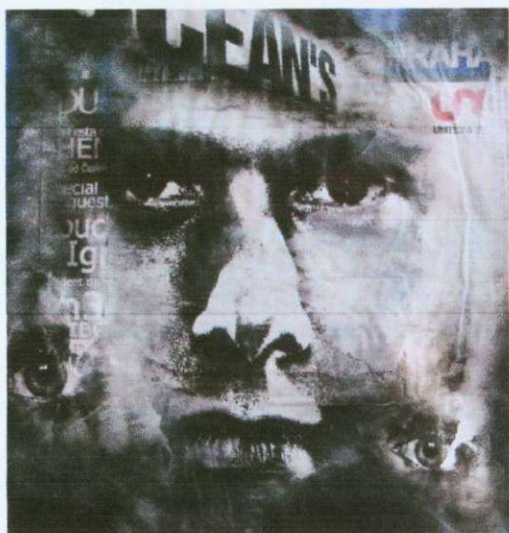
Pro vytvoření koláže jsem využila možnosti černobílého kopírování. Okopírovala jsem tedy titulní stranu a v obrazové příloze knihy jsem okopírovala dopis jedné dívky. Část dopisu jsem na titulní stranu nalepila, a barvou, jež jsem nanášela houbičkou, dotvořila tak, abych koláž sjednotila.

Má další práce spočívala v experimentování, hledání a poznávání.

Zpočátku jsem na své koláže používala části stržených plakátů z plakátovacích ploch, které jsem nijak neupravovala. Byl to proces náhody. Každý kus byl originálem. Jednotlivé části jsem pak různě kombinovala a lepila na podložku. Později jsem ale začala čerpat z časopisů a filmových plakátů, které bylo nutné upravit a vzít si z nich jen to, co se mi do koláže hodilo.

Žádná koláž, kterou jsem vytvořila, však nevznikala z promyšlené koncepce nebo nějakého návrhu. Vždy jsem se řídila pouze svým citem. Jedinou mojí snahou bylo, sestavit části plakátů a dotvořit je barvou tak, aby vzniknul ucelený obraz v kombinaci s písmem. K tomu jsem využívala houbičku a v některých případech i štětec.

Ve svých kolážích jsem se nesnažila o přílišnou barevnost, která mi není ani vlastní. S velkou oblibou ale využívám bělobu a černou barvu, které pak kombinuji s dalšími barvami, vždy v souladu s obrazem.

Z obrazů si nejčastěji vybírám lidské obličeje nebo jejich části, které kombinuji s dalšími obrazy, písmem nebo kopírovaným materiálem.

Výraz obličeje na člověka mnoho prozradí, proto je pro mě tak inspirující. Význam barvy jsem si zkusila při práci na dvou kolážích, ve kterých jsem pracovala s mužským obličejem v kombinaci s písmem. Jednu koláž jsem vytvořila v modré barvě a druhou koláž v barvě červené. Bylo zajímavé sledovat, jak barva dokáže změnit výraz celého obrazu, i když šlo o tentýž obrazový materiál.

Pokud jde o písmo, čerpala jsem z časopisů a plakátů, jež jsem měla k dispozici. Zatímco v některých svých kolážích jsem volila slova tak, aby

vyjadřovala určitou myšlenku a podněcovala k zamyšlení, v jiných kolážích hraje písmo roli pouze doplňkovou. Kombinování písma a obrazu bylo

zpočátku především snahou o různé kompoziční varianty, které se nabízejí. Vytvořila jsem tak např. řadu plakátů na protest proti kožešinovým farmám.

Zpočátku vznikaly koláže větších formátů směřujících spíše k plakátové tvorbě, ale pro finální práci jsem zvolila takové koláže, jež mají spíše podněcovat k zamyšlení. Inspirovala jsem se filozofií, a proto jsem vybrala témata jako Víra, naděje; Duše a Jedinečnost.

Všechny tři témata vycházejí z filozofické knihy od Martina Bubera „Život Chasidů“. Byl to jeden z nejvýznamnějších židovských myslitelů a autor celé řady knih týkajících se filozofie a teologie. Je známý především jako sběratel chasidských legend, příběhů, v nichž je zachycena lidská moudrost.

Kniha Život Chasidů obsahuje čtyři eseje, základní pojmy chasidské mystiky: Hitlahavut – o zanícení, Avoda – o službě, Kavana – o zaměření a Šiflut – o pokoře.

Koláž na téma: Víra, naděje ve mně evokuje světlo, ke kterému se upínáme v těžších chvílích našeho života. Je to cesta, která směřuje k nějakému cíli. Ten může být blízký či vzdálený. Na své cestě překonáváme různé překážky a vyrovnáváme se s celou řadou nepříjemných situací.

A právě nepříjemné situace, s nimiž se ve svém životě setkáváme, nás mohou dostat na samé dno svých sil. Pak se člověk upíná k víře, naději, jež nás pozvedají a vybízejí k další pouti. Všechno, co se nám v životě děje, může mít smysl pouze tehdy, když si uvědomíme své počínání.

Druhou koláž jsem vytvořila na téma „Duše“. Jsem si vědoma toho, že tento pojem je velice abstraktní, a že si každý pod ním může představit něco jiného. Ale protože jsem vycházela z filozofické knihy „Život Chasidů“ a chasidismus je náboženské hnutí, pak tento pojem je více než přijatelný.

A

Martin Buber ve své knize píše, že lidé jsou pouhými příbytky duší. Tělo je tedy duševní schránkou. Z toho pak vychází myšlenka povrchnosti. Každý člověk totiž nedokáže nahlížet na druhé s hlubším porozuměním. Pro mnoho lidí je důležitější to, jak člověk vypadá, než to, jaký je, přičemž skutečná krása vychází zevnitř. Jde o to dát šanci druhému projevit se.

Třetí koláž nese téma „Jedinečnost“. Zaujala mě myšlenka z knihy Martina Bubera, že každý člověk je ve své podstatě jedinečný, a že naším úkolem je svoji jedinečnost zdokonalovat a rozvíjet. Jedinečnost si můžeme uvědomit pouze ve společnosti druhých lidí a čím je člověk jedinečnější, tím více může druhým lidem dávat. Jde tedy o to, že společnost druhých lidí potřebujeme, aby náš život měl nějaký smysl.

Všechny tři témata se týkají člověka jako takového, proto jsem použila ke zpracování koláží lidské obličeje a zakomponovala do obrazu písmo, jež je nositelem myšlenky. Domnívám se, že každý člověk si z mých koláží může odnést „to své“, protože každý z nás má jiné životní zkušenosti a jiný pohled na život.

Závěr

Ve své práci mi nešlo o to napodobovat něčí výtvarný styl, ale vytvořit si svoji vlastní tvorbu, která je mi blízká, a ve které se projevuje moje osobnost.

Při studování výchozí literatury jsem měla určité obavy, abych nesklouzla k pouhému kopírování děl, nebo výtvarného stylu některého z autorů, ale protože mé koláže jsou ztvárněním mých myšlenek, postojů a názorů, obavy se brzy rozplynuly.

Cílem této diplomové práce, byla snaha o zpodobnění myšlenky, tématu, výtvarnou technikou – koláží a je na vás, abyste posoudili, do jaké míry se mi to podařilo.

Poznámky

- [1] Muzika, F.: Krásné písmo I., s. 17
- [2] Muzika, F.: Krásné písmo II., s. 17
- [3] Muzika, F.: Krásné písmo II., s. 17
- [4] Muzika, F.: Krásné písmo II., s. 20
- [5] Muzika, F.: Krásné písmo II., s. 425
- [6] Muzika, F.: Krásné písmo II., s. 543 - 544
- [7] Slezák, M. a kol.: Písmo ve výtvarné výchově, s. 263
- [8] Slezák, M. a kol.: Písmo ve výtvarné výchově, s. 264
- [9] Slezák, M. a kol.: Písmo ve výtvarné výchově, s. 8
- [10] Slezák, M. a kol.: Písmo ve výtvarné výchově, s. 265
- [11] Dempseyová, A. Umělecké styly, školy a hnutí, s. 84
- [12] Dempseyová, A. Umělecké styly, školy a hnutí, s. 84 -85
- [13] Pijoan, J. Dějiny umění 10, s.155
- [14] Pijoan, J. Dějiny umění 10, s. 155
- [15] Pijoan, J. Dějiny umění 10, s.158
- [16] Kolář, J.: Jiří Kolář – Běla Kolářová (Šetlík, J.)
- [17] Neumannová, E., Borová, S.: Jiří Kolář – koláže a objekty, s. 7
- [18] Neumannová, E., Borová, S.: Jiří Kolář – koláže a objekty, s. 8
- [19] Kolář, J.: Jiří Kolář – Běla Kolářová (Kotalík, J.)

Literatura

- Buber, M.: *Život Chasidů*. Praha: nadace Arbor vitae, 1994
- Dempseyová, A.: *Umělecké styly, školy a hnutí*. Praha: Slovart, 2002
- Kovařík, P.: *Kolářovo dílo je inspirací*. Českobudějovické listy, r. XI, č.187
- Kolář, J.: *Jiří Kolář – Běla Kolářová*. Písek: Prácheňské muzeum, 1999
- Lucie-Smith, E.: *Artoday. Současné světové umění*. Praha: Slovart, 1996
- Menhart, O.: *Nauka o písmu*. Praha: SPN, 1981
- Muzika, F.: *Krásné písmo I*. Praha: Ladislav Horáček – Paseka, 2005
- Muzika, F.: *Krásné písmo II*. Praha: Ladislav Horáček – Paseka, 2005
- Neumannová, E., Borová, S.: *Jiří Kolář – koláže a objekty*. Praha: Národní galerie, 1993
- Pijoan, J.: *Dějiny umění 9*. Praha: Odeon, 1986
- Pijoan, J.: *Dějiny umění 10*. Praha: Odeon, 1986
- Slezák, M.: *Písmo ve výtvarné výchově*. Praha: SPN, 1985
- Vašák, P.: *Koláž s Jiřím Kolářem*. Rudé právo (příloha: Magazín RP), 4/225
- Vlček, T.: *Současný plakát*. Praha: Odeon, 1976